

не тільки у короткостроковій і середньостроковій, але й у довгостроковій перспективі, що пов'язано з вертикальною інтеграцією різних виробництв через їх погоджену на тривалий термін кооперування, закріплену відповідним контрактом. Ця прагматична ідея реалізована, в основному, в останню чверть ХХ ст., хоча була теоретично обґрунтована ще у першій його половині. В умовах реформи кооперування набуває нового економічного змісту. Багато вчених і практиків справедливо вважають, що у сучасних умовах можна вижити тільки використавши переваги концентрації, спеціалізації, кооперування та інтегрувавши зусилля відповідних суб'єктів економіки країни. Завдяки таким принципам кооперування, як свобода, демократичність управління, взаємодопомога, соціальна справедливість, економічна відповідальність, воно сприяє розвитку демократії і є мотиваційним механізмом виробничої діяльності усіх суб'єктів господарювання.

Базою для реформування можуть бути існуючі підприємства, які мають досвід технологічної і територіальної спеціалізації та кооперування. Слід лише адаптувати їхню структуру до сучасних економічних та правових вимог господарювання і підприємництва, розширити сферу їх діяльності в умовах ринку.

Розглянуті вище положення дають змогу зробити такі висновки:

- прийняття та удосконалення існуючої законодавчої бази стосовно кооперування, що дало б можливість реально працювати на території України та територіях СНД і країн Балтії;
- створення відділу кооперування, який безпосередньо б займався налагодженням та підтримкою кооперованих зв'язків на міжнародному рівні;
- створення необхідної регіональної законодавчої бази для реформування існуючого промислового сектору на шляху до впровадження та розширення спеціалізації виробництва та кооперованих зв'язків.

Література

1. Ефимов А.М., Жукова Л.М. Концентрация, специализация, кооперирование и комбинирование в машиностроении. – М.: Высшая школа, 1969, – 96 с.
2. Забелин Б. Специализация и кооперирование в промышленности. – М.: Московский рабочий, 1957, – 100 с.
3. Миронов А.И. Технологическая специализация – основа развития мебельной промышленности/ Деревообрабатывающая пром-сть. – 1976, № 3. – С. 18-19.
4. Угода про загальні умови та механізм підтримки розвитку виробничого кооперування підприємств і галузей держав-учасниць СНД. 23 грудня 1993 р.
5. Туган-Барановский М.И. Социальные основы кооперации. – М.: 1916. Перевидання – М.: 1918, 1919; Берлин, 1921; М.: Экономика, 1989. – 496 с.
6. Угода про виробниче кооперування. 24 квітня 1998 р.

УДК 330.142.211

*Доц. Г.М. Воляник, канд. екон. наук;
доц. Н.І. Колінько, канд. екон. наук – УкрДЛТУ*

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто взаємозв'язок системи обліку та системи управління, аналізуються основні причини відсутності зацікавленості у створенні системи управлінського обліку.

Administrative consideration in information to enterprise system

There have been considered relations of accounting system and administration system, analyzed main objectives of incentives absence under creation of accounting system in the paper.

Формування ринкових відносин вимагає змін у формах і методах управління діяльністю підприємств. З огляду на це великого значення набуває уточнення ролі всіх функцій управління в умовах ринкових відносин. Особливої уваги потребує функція управлінського обліку, як основний засіб накопичення інформації, необхідної для прийняття оперативних управлінських рішень.

Формування системи управлінського обліку є об'єктивною необхідністю сучасного періоду, яка покликана вирішити завдання, пов'язані з новою економічною ситуацією, які не можливо вирішити на основі існуючої вітчизняної системи бухгалтерського обліку.

В країнах з розвинутою ринковою економікою система обліку організаційно і методологічно поділена на фінансовий і управлінський. Прийняття Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" дає можливість підприємствам самостійно створювати внутрішньогосподарський (управлінський) облік паралельно з фінансовим. Це означає, що управлінський облік на підприємстві організовує керівник підприємства.

Проблема створення управлінського обліку в сучасний період набуває особливої актуальності як для науковців, так і для практиків. Мета даного дослідження полягає у встановленні ролі та значення управлінського обліку в інформаційній системі управління підприємством.

Для вирішення поставленої мети досліджуються: рівень організації системи вітчизняного обліку з точки зору відповідності міжнародним нормам; існуючі в міжнародній практиці типи організації управлінського обліку; організація обліку за сегментами діяльності та порядок організації системного відображення відхилень від встановлених норм; склад інформації управлінського обліку; проблеми становлення системи управлінського обліку та можливості їх вирішення.

У дослідженні використано такі загальнонаукові методи пізнання: індукція, дедукція, аналіз, синтез, систематизація, порівняння – для узагальнення теоретичних положень. Поняття "управлінський облік" з'явилося у вітчизняній економічній літературі після публікації робіт академіка М.Г. Чумаченка, який відзначає, що "основною функцією управлінського обліку є складання попередніх кошторисів затрат, оперативне виявлення відхилень від кошторисів, систематичний аналіз витрат виробництва і варіантів управлінських рішень на базі оцінки їх собівартості [1].

Недостатньо дослідженою є проблема принципів ведення управлінського обліку. Т.П. Карпова виділяє такі принципи управлінського обліку:

- безперервність діяльності підприємства;
- використання єдиних для планування і обліку одиниць вимірювання;
- оцінка результатів діяльності підрозділів підприємства;

- прийнятність і багаторазове використання первинної і проміжної інформації з метою управління;
- формування показників внутрішньої звітності, як основи комунікаційних зв'язків між рівнями управління;
- використання бюджетного (кошторисного) методу управління затратами, фінансами, комерційною діяльністю;
- повнота і аналітичність, що забезпечує вичерпну інформацію про об'єкти обліку;
- періодичність, що відображає виробничий і комерційний цикли підприємства, встановлені обліковою політикою [2].

Процес управління – це процес координації діяльності підприємства.

У більш широкому понятті управління підприємством можна розглядати як процес накреслення планів (цілей) та досягнення цих цілей шляхом координації та регулювання його діяльності. Система управління включає різні рівні на яких і здійснюється процес управління. Всі рівні управління з моменту встановлення цілей і до моменту їх досягнення потребують інформації.

Керівники різних рівнів управління можуть отримувати інформацію безпосередньо від об'єкту управління, або від спеціального органу (служби) вже в підготовленому (інтерпретованому) вигляді. Найважливішою інформаційною службою, що забезпечує систему управління інформацією в сучасний період є бухгалтерія, яка формує інформацію про фактичну наявність, використання майна і ресурсів організації, про господарські процеси і результати діяльності, про позикові кошти, розрахунки, претензії й ін.

Слід зазначити, що традиційно облік визначали як одну із функцій управління зі своїми характерними цілями, принципами, завданнями. Управління підприємством вважали самостійною сферою спеціальних знань, тому лише управлінню підприємством відводилась провідна роль у розробці можливих варіантів та вибору оптимальних рішень [3-5].

Значним недоліком сучасної системи управління є розмежування різноманітних служб – планового відділу, бухгалтерії, відділу праці і заробітної плати, маркетингу, виробничого відділу, які працюють незалежно один від одного і мають вузьку спеціалізацію. При цьому мета у них різна: у планового відділу – формування планові показників на перспективу, бухгалтерії – "фотографування" виробничого процесу та своєчасне складання форм звітності, відділу маркетингу – матеріально-технічне забезпечення діяльності виробничого відділу – дотримання технології виробництва та забезпечення якості продукції. В той час як єдиною і основною метою діяльності перелічених структурних підрозділів в сучасний період повинно бути забезпечення виживання підприємства і його довгострокове економічне зростання.

Значні недоліки мають місце, зокрема, внаслідок роз'єднаності обліку і економічного аналізу – як важливих функцій системи управління. Між обліком і економічним аналізом відсутній тісний взаємозв'язок тому аналітики не повідомляють яку додаткову інформацію вони хотіли б отримати, а бухгалтери, не знаючи, що необхідно аналітикам не можуть удосконалювати і перебудовувати бухгалтерську інформаційну систему.

Отже, розвиток концепції управлінського обліку, яка б відповідала сучасним проблемам управління, очевидно міститься у поєднанні та координа-

ції всіх функцій управління, результатом якого повинно стати формування інформації для прийняття управлінських рішень. Система управлінського обліку – це комплексна багатоступінчаста і багатопланова система.

Для пошуку і обробки важливої (релевантної) інформації необхідна особлива система – система управлінського обліку. Це свого роду "фільтр", що залишає лише те, що може допомогти в прийнятті управлінських рішень. Отже, управлінський облік може бути визначений як **наука організації** управління. Ось чому і вітчизняним керівникам управлінський облік потрібен не менше, ніж їх західним колегам. Оскільки ні один керівник не може бути професіоналом у всіх сферах, спеціаліст управлінського обліку характеризує ті процеси і тенденції, що відбуваються на підприємстві та підтверджує даними відповідних документів. Тому управлінський облік можна розглядати як систему інформаційної підтримки управлінню. Однак при цьому ми не повинні забувати головного: управлінський облік повинен обслуговувати систему управління релевантною інформацією на різних її рівнях з метою прийняття оптимальних рішень.

Однією із причин невпровадження управлінського обліку у вітчизняну систему обліку є відсутність зацікавленості до цієї системи безпосереднього споживача управлінської інформації-керівного складу з-за відсутності чітко визначеної потреби в результатах обліку.

Керівники державних підприємств не мають досвіду роботи в умовах підпорядкування діяльності підприємства економічним важелям, тому не в змозі побачити вигоду від її впровадження. Підприємці-організатори підприємств нових форм управління поки що надіються на свою інтуїцію, бачачи в бухгалтерії лише засіб складання звітності для зовнішніх споживачів. Крім того, існуюча система оподаткування не примушує їх шукати шляхи до скорочення затрат, а навіть навпаки, вони намагаються їх збільшити з метою зменшення оподатковуваного доходу.

Завдяки сучасним комунікаційним технологіям різко виросли інформаційні потоки, можливості оперативної роботи з великими масивами інформації. З метою координації та підготовки необхідної інформації для управління доцільно виділити управлінський облік з системи обліку підприємства. Задоволення потреб користувачів у прийнятті управлінських рішень залежить від якості управлінських рішень. Показником високого рівня якості є спроможність підприємства вистояти в жорсткій конкурентній боротьбі.

Система управлінського обліку покликана не лише забезпечити систему управління необхідною інформацією, але і координувати всі функції системи управління. В системі управління здійснюються планування, організація, контроль і регулювання для успішної діяльності підприємства, а управлінський облік обслуговує всі ці процеси. Місце управлінського обліку в системі управління Л.В. Нападовська подає за допомогою схеми (рис.).

Основними проблемами, що заважають впровадженню управлінського обліку на вітчизняних підприємствах, є:

- 1) вплив адміністративної системи, яка є консервативною за своєю суттю та викликає опір не лише зі сторони практиків, але і науковців та законодав-

чих органів. Рішення цієї проблеми може бути здійснено через створення нової законодавчої бази в галузі бухгалтерського обліку з одного боку, і системою підготовки кадрів – з іншого;

Рис. Місце управлінського обліку в системі управління

- 2) найістотнішою перешкодою із усіх існуючих є податкова політика, що примушує господарюючі суб'єкти збільшувати витрати з метою зменшення оподаткованого прибутку. Система ж управлінського обліку передбачає максимально можливе зменшення затрат. Отже, в цих умовах господарюючі суб'єкти не зацікавлені впроваджувати систему управлінського обліку. Тому необхідний перегляд системи оподаткування; яка б зацікавлювала господарюючі суб'єкти у зменшенні собівартості;
- 3) використання старої системи бухгалтерського обліку та існуючої інформаційної інфраструктури не дає змогу задовольнити потреби ринкової економіки. Існуюча проблема може бути вирішена, якщо створити автономну і відокремлену систему внутрішнього управління, основною складовою якої є управлінська бухгалтерія, яка б поєднала в собі функції обліку, контролю, аналізу і регулювання діяльності в межах одного підрозділу на підприємстві та сприяла б координації всіх функцій системи управління;
- 4) використання міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, як основи бухгалтерських реформ, може бути неефективним і недоцільним, оскільки вони розроблені з урахуванням потреб розвинутої ринкової економіки.

Отже, перехід до ринкових відносин вимагає докорінного перегляду концепції і створення нової моделі економічного механізму на підприємстві. Основною рушійною силою, яка дасть змогу здолати проблему минулого і сучасного періоду, є поєднання системи управління та системи обліку, які на сьогодні функціонують окремо одна від одної.

Таке поєднання можливе, якщо будуть виконуватися наступні умови:

- система обліку буде функціонувати згідно мети системи управління;
- система обліку своєчасно буде задовольняти конкретною інформацією систему управління;
- система управління оперативно буде використовувати підготовлену інформацію для ефективного управління.

Література

1. Чумаченко И.Г. Развитие управленческого учета в Украине// Світ бухгалтерського обліку. – 1999, № 10. – С. 2-9; 1999, № 11. – С. 2-8.
2. Карпова Т.П. Основы управленческого учета: Учебное пособие. – М.: Инфра-М, 1997. – 392 с.
3. Нападівська Л.В. Управлінський облік: Монографія. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. – 450 с.
4. Пушкар М.С. Управлінський облік: Навч. посібник. – Тернопіль, 1997. – 160 с.
5. Голов С.Ф., Єфіменко В.І. Фінансовий та управлінський облік. – К.: ТОВ "Автоінтерсервіс", 1996. – 544 с.

УДК: 504.06 + 330.341.1 *Доц. У.З. Ватаманюк-Зелинская, канд. экон. наук;*
доц. С.Е. Шутка, канд. экон. наук – УкрДЛТУ

ЗАКОНОМЕРНОСТИ РЕГИОНАЛЬНОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ

Усовершенствовано механизм управления региональной инновационной деятельностью с целью её экологизации. Получила дальнейшее развитие теория оптимизации эколого-экономического развития отраслей экономики региона.

Doc. U.Z. Vatamanyuk; doc. S.E. Shutka – USUFWT

The patterns of the regional management of innovative activity

In the presented article the mechanism of management of innovation activity in the region for its ecologization. The dissertation is proposed with the purpose to improve the management of innovation activity in the region with the determined environmental orientation of this activity.

Узкоэкономический подход к рассмотрению круга проблем, связанных с экологизацией инновационной деятельности, делает невозможным выделение целостного механизма управления данным процессом и эффективного его функционирования в современных хозяйственных условиях, которые претерпевают весьма существенные трансформационные преобразования.

Под экологизацией инновационного развития мы будем понимать специфическую форму научно-технической деятельности, основной целью которой является переход к биосферосовместимому типу технологического развития на основании комплексного использования природных ресурсов, уменьшения ресурсоёмкости производства, создания замкнутых материально-энергетических циклов, ориентации на обновляемые и экологически чистые источники энергии [1]. Поскольку экологизация инновационной деятельности носит как государственный, так и региональный характер и, учитывая то, что каждый регион имеет свой уровень эколого-экономического и технологического развития, применение технологических инноваций необходимо связывать с проблемами эффективного использования и переработки ресур-